

יום ה', ג' בניסן תשס"ד (25 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

היום, **"דע מאין באת..."**: [על המתרחש בעולם היהודי במאה ה-15 לסה"נ]

הוויכוח הגדול והממושך מכל הוויכוחים שהתנהלו בין היהודים לבין הנוצרים בימי הביניים, נערך בשנת 1413/14 בעיר טורטוסה שבצפון-מזרח ספרד, נמשך 20 חודשים והתמקד בוויכוח על המשיח ועל מאמרי התלמוד הפוגעים כביכול בנצרות. כ-20 רבנים מקהילות אראגון וקטלוניה הוזמנו לטורטוסה לקראת העימות. המעמד היה חגיגי, אבל עיתויו חל לאחר חקיקת חוקי ואליאדוליד (1412), שביטלו את האוטונומיה ליהודים וגזרו עליהם גירוש משכונותיהם. האימה החברתית והלחץ הכלכלי השפיעו על יכולת עמידתם של הנציגים היהודים בעימות. את עמדת הנוצרים ייצג המומר וצורר ישראל, חרונימו דה סנטה פה. לטענתו, הוכח בואו של ישו 'המשיח' כבר במדרשים ובספרות חז"ל. באמצע 1414 עבר עיקר הוויכוח לדיון בנושא "הטעויות והמינות והנבלה וגידופי הדת הנוצרית" המופיעים כביכול בתלמוד. הרבנים שייצגו את היהודים ניסו להגן בלהט על אמיתות היהדות, והגיבו בזעם ובתקיפות על ההאשמות. למרות זאת, הסתיים הוויכוח בנצחונם המלא של הנוצרים [לא תמיד היה כך], ובסיומו הוטלו גזירות כבדות על יהודי אראגון: הם נצטוו למחוק מהתלמוד את מה שנראה לנוצרים דברי כפירה ומינות, זכויותיהם בוטלו, ונאסר עליהם לעסוק במקצועות שונים או לשאת במשרות ציבוריות.

מידע שהגיע לאיטליה ב-1427, ולפיו תפסו השלטונות המוסלמיים בירושלים בית תפילה נוצרי, כחלק מנסיונם של היהודים להשתלט על קבר דוד שבהר ציון, נתן את האות לאחת הגזירות המיוחדות שהוטלו על יהודי איטליה. בתגובה על האירוע בירושלים, הפעיל ג'ובאני דה קפיסטראנו, הנזיר הפרנציסקני רודף היהודים, לחץ כבד על האפיפיור להטיל על היהודים את הגזירה הידועה כ"**גזירת הים**". האפיפיור נכנע ללחץ, ואסר על רבי-חובלים איטלקים מהרפובליקות הימיות וונציה ואנקונה, להוביל בספינותיהם יהודים לארץ-ישראל. על המפירים את האיסור הוטל קנס כבד וחרם של הכנסייה הנוצרית. כמה בעלי אוניות נוצרים הרחיקו לכת עד כדי השלכת נוסעיהם היהודים לים במהלך ההפלגה. האיסור להשיט יהודים לארץ-ישראל היה תקף לסירוגין כ-50 שנה. יהודים שביקשו לעלות לארץ-ישראל נאלצו לנסוע בדרכי היבשה עד לים השחור, ולאחר שהפליגו בו, עשו את דרכם לארץ הקודש דרך אסיה הקטנה וסוריה, כעדותם של שני עולי רגל נוצרים שהגיעו לארץ בשנות ה-70 של המאה ה-15.

תמונת מצב קשה על הנעשה בירושלים הביא בשנת 1488 הרב עובדיה מברטנורו, מפרש המשנה, שעלה מאיטליה לארץ-ישראל ומונה לראש הקהילה בירושלים. בשלוש איגרות ששלח לבני משפחתו באיטליה, תיאר הרב את ההזנחה בעיר ואת מצבה הקשה של הקהילה היהודית, שמנתה כ-70 משפחות. "ירושלים רובה חרבה ושממה, ואין צריך לומר שאין לה חומה מסביב. והעם אשר בה, כפי שסיפרו, הם כ-4000 בעלי בתים, ומן היהודים לא נשארו בה היום רק 70 בעלי בתים מדלת העם, אשר אין להם מחיה, וכמעט לא נשאר בה איש שלא יחסר לחמו. ואשר ימצא לו לחם לשנה אחת – הוא ייקרא עשיר במקום הזה." בהמשך השתפר מצב היהודים לאחר שהשלטון הקל את נטל המסים. עליית מעמדה של

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכיי יהלכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי." [תהלים פ"א]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **חמישי**

יום נעים ושבט שלום!

כניסת השבת (ב"ש): 17³³

צאת השבת (ב"ש): 18³¹

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.

יום ה', ג' בניסן תשס"ד (25 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

ירושלים משכה עולים אל העיר. גם גל עליה של משכילים ממגורשי ספרד הגיע
לארץ-ישראל, ורבים מהם השתקעו בירושלים.
[ואלה תולדות ... 2000]

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכיי יהלכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי." [תהלים פ"א]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום חמישי

יום נעים ושבט שלום!

כניסת השבת (ב"ש): 17³³

צאת השבת (ב"ש): 18³¹

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.